

บทที่ 4

ระบบการจัดหมู่หนังสือ

การจัดหมู่

ห้องสมุดแต่ละแห่งมีจำนวนหนังสือมากน้อยแตกต่างกันไปตามขนาดและประเภทของห้องสมุด ห้องสมุดขนาดใหญ่มีหนังสือเป็นจำนวนมากและเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ดังนั้นจำเป็นต้องมีการจัดเก็บให้เป็นหมวดหมู่เพื่อความเป็นระเบียบ และสะดวก รวดเร็วในการค้นคืน และจัดเก็บเข้าที่เดิม ปัจจุบันระบบการจัดหมู่ที่มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับและนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมีหลายระบบ เช่น ระบบทศนิยมของคิวอี้ ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ระบบหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกัน และระบบทศนิยมสากล เป็นต้น

ระบบการจัดหมู่แต่ละระบบที่มีผู้คิดขึ้นมาขึ้นนั้น ทุกระบบจะยึดหลักพื้นฐาน คือ จัดเก็บสารสนเทศที่มีเนื้อเรื่อง ประเภท และลักษณะการประพันธ์แบบเดียวกันไว้ด้วยกัน โดยการใช้สัญลักษณ์แทน (Chan 1994 : 260-262)

ห้องสมุดแต่ละแห่งพิจารณาเลือกใช้ระบบการจัดหมู่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความจำเป็น ขนาด ประเภท และสาขาของหนังสือที่จัดเก็บไว้ให้บริการ เช่น ห้องสมุดในประเทศไทย ถ้าเป็นห้องสมุดขนาดเล็กนิยมใช้ระบบทศนิยมของคิวอี้ ห้องสมุดขนาดใหญ่นิยมใช้ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ห้องสมุดทางการแพทย์นิยมใช้ระบบหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกัน และถ้าเป็นห้องสมุดทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนิยมใช้ระบบทศนิยมสากล เป็นต้น

ระบบการจัดหมู่

ระบบการจัดหมู่ที่เป็นที่รู้จักและนิยมใช้ของห้องสมุดทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีหลายระบบ ในที่นี้จะกล่าวถึงระบบที่สำคัญๆ บางระบบ ดังต่อไปนี้

1. ระบบทศนิยมของดิวอี้ (Dewey Decimal Classification)

ผู้คิดระบบทศนิยมของดิวอี้ คือ เมลวิลล์ ดิวอี้ (Melvil Dewey, 1851-1931) เกิดเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม คริสต์ศักราช 1851 ที่เมืองออดัมเซนเตอร์ รัฐนิวยอร์ก คริสต์ศักราช 1874 ดิวอี้ได้ทำงานเป็นบรรณารักษ์ในห้องสมุดวิทยาลัยแอมเฮิร์สต์ (Amherst College) คริสต์ศักราช 1876 ได้คิดระบบการแบ่งหมู่หนังสือขึ้นและเขียนเป็นหนังสือคู่มือออกเผยแพร่ ซึ่งรายละเอียดการแบ่งหมวดหมู่ และวิธีการใช้แผนการจัดหมู่ระบบทศนิยมของดิวอี้ จะอธิบายโดยละเอียดในบทที่ 5

2. ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Classification)

การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน คิดขึ้นโดย เฮอร์เบิร์ต พูทนัม (Herbert Putnum) เมื่อคริสต์ศักราช 1899 ขณะเป็นบรรณารักษ์ที่หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress) ซึ่งเป็นหอสมุดแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน เป็นระบบที่เกิดจากการปฏิบัติ คือ หมวดหมู่แต่ละหมวดจะคิดขึ้นมาเมื่อมีหนังสือเข้ามาในห้องสมุด ไม่ได้มีแนวคิดเป็นเชิงทฤษฎีเหมือนระบบทศนิยมของดิวอี้ คือ ถ้ายังไม่มีหนังสือในหมวดใดเข้ามาก็จะยังไม่มีเลขหมู่ในหมวดหมู่นั้น ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน นิยมใช้แพร่หลายในห้องสมุดขนาดใหญ่ เช่น ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย และในห้องสมุดเฉพาะ ซึ่งรายละเอียดการแบ่งหมวดหมู่และวิธีการใช้แผนการจัดหมู่ของระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน จะอธิบายโดยละเอียดในบทที่ 6

3. ระบบหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกัน (U.S. National Library of Medicine Classification)

ระบบหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกัน เรียกย่อๆ ว่า ระบบ NLM เกิดขึ้นเนื่องจากสมาคมห้องสมุดอเมริกัน ได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ ให้สำรวจห้องสมุดแพทย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาในคริสต์ศักราช 1943 จากการสำรวจห้องสมุดผู้แทนจากห้องสมุดแพทย์ทหารบก (Army Medical Library) ซึ่งเป็นห้องสมุดแพทย์ที่ใหญ่ที่สุด เสนอว่า การจัดหมู่หนังสือทางการแพทย์ควรมีระบบที่ทันสมัยซึ่งทางคณะผู้สำรวจก็เห็นด้วย และได้เสนอทางเลือกไว้ 2 ทาง คือ แก้ไขเพิ่มเติมหมวดที่เกี่ยวกับการแพทย์ในระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน หรือ กิกระบบขึ้นใหม่ ต่อมาได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานขึ้นมา ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางบรรณารักษ์และนักวิชาการจากสถาบันต่างๆ ได้เลือกทางเลือกที่จะพัฒนาระบบขึ้นใหม่ ใช้ชื่อว่า "ระบบการจัดหมู่ของห้องสมุดแพทย์กองทัพบก" ในคริสต์ศักราช 1948 ซึ่งได้รับความนิยมนอย่างมากและมีการพัฒนาต่อมา จนคริสต์ศักราช 1958 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "ระบบการจัดหมู่หอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกัน" คู่มือการจัดหมู่มีการพิมพ์และแก้ไขเพิ่มเติมอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังมีการแจ้งรายการแก้ไขเพิ่มเติม ในข่าวหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกันทุกครั้ง

3.1 สัญลักษณ์ของระบบ

สัญลักษณ์ที่ใช้ในระบบหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกันเป็น สัญลักษณ์ผสม ประกอบด้วยตัวอักษรโรมันและเลขอารบิก ตัวอักษรที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ คือ QS-QZ และ W, WA-WZ ใช้แทนหมวดใหญ่ ผสมกับเลขอารบิกใช้แทนการแบ่งย่อย โดยใช้เลข 1-3 หลัก ระบบการจัดหมู่หนังสือระบบหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกันส่วนใหญ่จะใช้ร่วมกับระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน โดยหนังสือทางการแพทย์จะจัดหมู่ระบบหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกัน และจัดหมู่หนังสือในสาขาวิชาอื่นๆ ในระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และจะเว้นไม่ใช้หมวด QM-QR และ R ของระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน เนื่องจากระบบหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกัน มีการแบ่งหมวดหมู่หนังสือทางการแพทย์ละเอียดและทันสมัยกว่าระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

3.2. โครงสร้างของระบบ

โครงสร้างของระบบ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ การแบ่งหมวดใหญ่ หมู่อ้อย และการแบ่งตามพื้นที่ภูมิศาสตร์

3.2.1 หมวดใหญ่ เป็นการแบ่งเนื้อหาวิชาทางการแพทย์ เป็น 2 ส่วนคือ

3.2.1.1 การแพทย์พื้นฐาน (Preclinical sciences) ใช้สัญลักษณ์

QS-QZ

- QS Human anatomy (กายวิภาคศาสตร์)
- QT Physiology (สรีรวิทยา)
- QU Biochemistry (ชีวเคมี)
- QV Pharmacology (เภสัชศาสตร์)
- QW Microbiology & immunology (จุลชีววิทยา และวิทยาภูมิคุ้มกัน)
- QX Parasitology (ปรสิตวิทยา)
- QY Clinical pathology (พยาธิวิทยาคลินิก)
- QZ Pathology (พยาธิวิทยา)

3.2.1.2 การแพทย์และวิชาที่เกี่ยวข้อง (Medicine and related subjects)

- W Medical profession (อาชีพแพทย์)
- WA Publichealth (สาธารณสุขศาสตร์)
- WB Practice of medicine (เวชปฏิบัติ)
- WC Infectious diseases (โรคติดต่อ)
- WD 100 Deficiency diseases (โภชนาการผิดปกติ)
- WD 200 Metabolic diseases (โรคเกี่ยวกับการเผาผลาญอาหาร)
- WD 300 Diseases of allergy (โรคที่เกี่ยวข้องกับภูมิคุ้มกันและเนื้อเยื่อ
คอลลาเจนภูมิไวเกิน)
- WD 400 Animal poisoning (อาการพิษเนื่องจากสัตว์)

- WD 500 Plant poisoning (อาการพิษเนื่องจากพืช)
- WD 600 Diseases by physical agents (โรคและการบาดเจ็บ
สาเหตุจากจากตัวกระทำทางกายภาพ)
- WD 700 Aviation and space medicine (เวชศาสตร์การบินและ
การแพทย์อวกาศ)
- WE Musculoskeletal system (ระบบกล้ามเนื้อ และกระดูก)
- WF Respiratory system (ระบบทางเดินหายใจ)
- WG Cardiovascular system (ระบบหัวใจร่วมหลอดเลือด)
- WH Hemic and lymphatic system (ระบบเกี่ยวกับเลือดและ
ต่อมน้ำเหลือง)
- WI Gastrointestinal system (ระบบเกี่ยวกับการย่อยอาหาร)
- WJ Urogenital system (ระบบปัสสาวะและอวัยวะสืบพันธุ์)
- WK Endocrine system (ระบบต่อมไร้ท่อ)
- WL Nervous system (ระบบประสาท)
- WM Psychiatry (จิตเวชศาสตร์)
- WN Radiology (รังสีวิทยา รังสีวินิจฉัย)
- WO Surgery (ศัลยศาสตร์)
- WP Gynecology (นรีเวชวิทยา)
- WQ Obstetrics (สูติศาสตร์)
- WR Dermatology (ตจวิทยา (โรคผิวหนัง))
- WS Pediatrics (กุมารเวชศาสตร์)
- WT Geriatrics. Chronic diseases (เวชศาสตร์ผู้สูงอายุ โรคเรื้อรัง)
- WU Dentistry. Oral surgery (ทันตแพทยศาสตร์ ศัลยกรรม
ช่องปาก)
- WV Otorhinolaryngology (โสต ศอ นาสิก การียงซ์วิทยา)
- WW Ophthalmology (จักษุวิทยา)

WX Hospitals (โรงพยาบาลและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ)
 W Y N u r s i n g (การพยาบาล)
 WZ History of medicine (ประวัติการแพทย์)

3.2.2 หมู่ย่อย เป็นการแบ่งตามวิธีเขียน การเรียนการสอน สาเหตุแห่งการเกิดโรค อวัยวะของร่างกาย เป็นต้น โดยใช้เลขอารบิก 1-3 หลัก แทนการแบ่งย่อย

QU BIOCHEMISTRY QU

*1 Societies (Cutter from the name of society)

4 General work

11 History (Table G)

11.1 General coverage (Not Table G)

3.2.3 การแบ่งตามพื้นที่ภูมิศาสตร์ เป็นการแบ่งเนื้อหาวิชาให้ เฉพาะเจาะจงลงไป ตามสถานที่ทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอยู่ในเนื้อหา การแบ่งตามพื้นที่ ภูมิศาสตร์ ต้องนำเลขจากตาราง G มาเพิ่ม ใช้สัญลักษณ์เป็นตัวอักษรกับเลขอารบิก

ตัวอย่าง Table G

JA1 - Asia JK6 - Korea

.

JI9 - Israel JT3 - Thailand

JJ3 - Japan JT5 - Tibet

JJ6 - Jordan JV6 - Vietnam

หนังสือ ประวัติวิชาชีวเคมีในประเทศไทย

QU <--- Biochemistry

11 <--- History

JT3 <--- Thailand

3.3 การกำหนดเลขหมู่

การกำหนดเลขหมู่ในระบบหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกัน จะแยกสิ่งพิมพ์ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ก่อน คือ หนังสือและเอกสาร และสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

3.3.1 หนังสือและเอกสาร แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

3.3.1.1 หนังสือและเอกสารที่พิมพ์ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จัดหมู่ตามตารางการจัดหมวดหมู่ระบบหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกัน ตามลำดับ

3.3.1.2 หนังสือและเอกสารที่พิมพ์ในศตวรรษที่ 19 จัดหมู่กว้างๆ ตามเนื้อหาโดยใช้ตารางท้ายเล่ม ซึ่งแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็น 80 กลุ่ม

3.3.1.3 หนังสือและเอกสารที่พิมพ์ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 18 ลงไป จัดเรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่งในศตวรรษนั้น โดยดูจากตารางในหมวด WZ เรื่อง History of medicine ในส่วน Early printed books

3.3.1.4 หนังสือบรรณานุกรมทางการแพทย์ การจัดหมู่จะใช้อักษร Z นำ และตามด้วยเลขหมู่แต่ละสาขาวิชา เช่น

Z <--- บรรณานุกรม

QU

4 <---ชีวเคมี

3.3.2 สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

3.3.2.1 สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องทางการแพทย์ที่สำคัญ ใช้เลขหมู่ W1

3.3.2.2 สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องด้านสารสนเทศศาสตร์ และ

หนังสืออ้างอิงทั่วไป จัดตามระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

3.3.2.3 สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องที่เป็นการประชุมทางการแพทย์ที่ปรากฏครั้งของการประชุม ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ หรือระดับนานาชาติ ใช้เลขหมู่ W3

3.3.2.4 สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องเกี่ยวกับโรงพยาบาล ใช้เลขหมู่ WX2

3.3.2.5 สิ่งพิมพ์รัฐบาลเกี่ยวกับสถิติ และรายงานการบริหารงานทางการแพทย์ ที่นอกเหนือจากการจัดไว้ใน W1 จะใช้เลขหมู่ W2

3.3.2.6 ทำเนียบนามหรือนามานุกรมที่ออกต่อเนื่อง จัดไว้
ที่เลข 22 ของแต่ละหมวด เช่น WA22 นามานุกรมสาขารณสุขศาสตร์

3.3.2.7 ครรชนีและบรรณานุกรม จัดตามเลขหมู่
แต่ละหมวดในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องและใช้อักษร Z นำหน้าเลขหมู่ แสดงว่าเป็นครรชนีหรือ
บรรณานุกรมของสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

4. ระบบทศนิยมสากล (Universal Decimal Classification)

ระบบทศนิยมสากล หรือ เรียกย่อๆ ว่า ระบบ UDC จัดทำในคริสต์ศักราช
1885 โดย พอล ออตเล็ต (Paul Otlet) และ เฮนรี ลาฟอนแตน (Henri La Fontaine) นัก
กฎหมายชาวเบลเยียม ร่วมมือกันคิดระบบการจัดหมวดหมู่หนังสือที่เป็นสากล สามารถใช้
จัดหมู่เนื้อหาความรู้ได้ทุกประเภท โดยสถาบันบรรณานุกรมนานาชาติ (Institute
International de Bibliographie) ซึ่งในปัจจุบัน คือ สหพันธ์เอกสารนานาชาติ (International
Federation for Documentation) ได้รับอนุญาตจาก เมลวิล ดิวอี้ให้นำระบบทศนิยมของดิวอี้
ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5 มาปรับปรุงขยายให้เหมาะสม การจัดหมวดหมู่หนังสือระบบทศนิยม
สากล เหมาะสมกับห้องสมุดเฉพาะในสาขาวิชาต่างๆ โดยเฉพาะสาขาวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี เพราะมีเลขหมู่ที่ละเอียด และปรับปรุงให้ทันสมัยกับความก้าวหน้าของวิชา
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเสมอ นิยมใช้ระบบนี้ในห้องสมุดเฉพาะในประเทศอังกฤษและ
ประเทศในทวีปยุโรปอย่างกว้างขวาง

4.1 สัญลักษณ์ของระบบ

ระบบทศนิยมสากลเป็นระบบการจัดหมู่แบบแยกสังเคราะห์ (analytic
synthetic classification) หรือระบบฟาเซ็ท (facet classification) สามารถจัดหมู่เนื้อหาวิชาได้
ทุกแง่มุม โดยนำเครื่องหมายต่างๆ มาประกอบกับเลขอารบิกที่ใช้แทนเนื้อหาในสาขาวิชา
ต่างๆ เรียกว่าสัญลักษณ์ผสม (mixed notation) คือ ใช้ตัวเลขผสมกับเครื่องหมายวรรคตอน
บางครั้งทำให้ได้สัญลักษณ์แทนเนื้อหาวิชาที่ยาวมาก

4.2 โครงสร้างของระบบ

โครงสร้างของระบบมีการจัดลำดับเนื้อหาวิชาแบ่งออกเป็น หมวดใหญ่ หมวดย่อย และหมู่ย่อย ดังนี้

4.2.1 หมวดใหญ่ ใช้ตัวเลข 1 หลัก 0-9 แทนเนื้อหาวิชาความรู้ โดยแบ่งออกเป็น 10 หมวดใหญ่ คือ

- 0 Generalities (ความรู้ทั่วไป)
- 1 Philosophy. Metaphysics. Psychology. Logic. Ethics and moral (ปรัชญา จิตวิทยา ตรรกวิทยา จริยศาสตร์ และศีลธรรม)
- 2 Religion. Theology (ศาสนา ศาสนศาสตร์)
- 3 Social sciences. Economics. Law. Government. Education (สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย การปกครอง การศึกษา)
- 4 Philology. Linguistics. Languages (ภาษาศาสตร์)
- 5 Mathematics and Natural sciences (คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ)
- 6 Applied sciences. Medicine. Technology (วิทยาศาสตร์ประยุกต์ แพทยศาสตร์ เทคโนโลยี)
- 7 The arts. Recreation. Sport, etc. (ศิลปะ นันทนาการ กีฬา)
- 8 Language. Linguistics. Literature (ภาษา ภาษาศาสตร์ วรรณคดี)
- 9 Geography. Biography. History (ภูมิศาสตร์ ประวัติบุคคล ประวัติศาสตร์)

4.2.2 หมวดย่อย หมวดใหญ่แต่ละหมวด สามารถแบ่งเป็น หมวดย่อยได้อีกโดยเติมเลข 0-9 ให้ครบจำนวนเลข 2 หลัก เช่น

- 6 Applie Sciences. Medicine. Technology.
- 61 Medical science. Health and safety.
- 62 Engineering and technology generally.

63 Agriculture. Forestry. Stockbreeding. Fisheries.

.
.

69 Building industry, materials, trades, construction.

4.2.3 หมู่ย่อย หมวดย่อยแต่ละหมวดสามารถแบ่งให้ละเอียดลงไป
เป็นหมู่ย่อย โดยเติมเลข 0-9 ให้ครบจำนวน 3 หลัก และเลขทศนิยมได้อีก เช่น

62 Engineering and technology generally

621 Mechanical and electrical engineering

621.22 Water power, Hydraulic mechnince

621.221 Water wheels

621.225 Hydraulic pressure mechninery, pumps, accumulators

4.3 สัญลักษณ์และเครื่องหมาย

นอกจากจะใช้เลขอารบิกแทนการแบ่งหมวดใหญ่ หมวดย่อย
และหมู่ย่อยแล้ว ระบบทศนิยมสากล ยังใช้เครื่องหมายต่างๆ ประกอบตัวเลขเพื่อแสดงแง่มุม
ของเนื้อหาให้ละเอียดลงไปอีก คือ

4.3.1 เครื่องหมาย + และ / ใช้สำหรับเชื่อมเลขหมู่ เพื่อแสดง
การเพิ่มหรือขยายเนื้อหา

4.3.2 เครื่องหมาย : , [] ใช้สำหรับแสดงความสัมพันธ์ของเนื้อหา

4.3.3 เครื่องหมาย = (0...) ใช้สำหรับแสดงภาษาของเอกสารและ
แบบการเขียน ใช้กับหมวดภาษา

4.3.4 เครื่องหมาย () ใช้สำหรับแสดงสถานที่ สัญชาติ และ
เชื้อชาติ

4.3.5 เครื่องหมาย " " ใช้สำหรับแสดงยุค สมัย เวลา

4.3.6 เครื่องหมายแสดงแ่งกิด .00... ใช้สำหรับแสดงแ่งกิด เพื่อขยายเนื้อหาให้ชัดเจนมากขึ้น

4.3.7 เครื่องหมาย - .0 และ ' ใช้เมื่อต้องการจำกัดขอบเขตของเนื้อหา ส่วนใหญ่ใช้กับหมวด 8 ภาษาและวรรณคดี

631.5=82 Plant cultivation -written in Russian

631.5(038) -Glossary

631.5"17" -18th century

631.5(=97)(85) -By American Indians in Peru

5. ระบบขยายของคัตเตอร์ (Cutter's Expansive Classification)

ระบบขยายของคัตเตอร์ เป็นระบบการจัดหมู่ที่คล้ายคลึงกับระบบทศนิยมของดิวอี้ ผู้ที่คิดระบบนี้ คือ ชาร์ลส์ แอมมี คัตเตอร์ (Charles Ammi Cutter, 1837-1903) ซึ่งมีอายุมากกว่า เมลวิต ดิวอี้ ผู้คิดระบบทศนิยมของดิวอี้ 15 ปี ทั้ง 2 คนได้พยายามคิดระบบการจัดหมวดหมู่ของเขาอย่างต่อเนื่องคล้ายคลึงกัน แต่ทั้ง 2 ระบบมีความแตกต่างกัน คือ ระบบทศนิยมของดิวอี้ใช้สัญลักษณ์เป็นสัญลักษณ์บริสุทธิ์ และมีสัญลักษณ์ช่วยจำ แต่ระบบขยายของคัตเตอร์ใช้สัญลักษณ์เป็นสัญลักษณ์ผสมระหว่างตัวอักษรและเลขอารบิก (alphanumeric) เห็นว่าการแบ่งออกเป็น 10 หมวดใหญ่แบบระบบทศนิยมของดิวอี้ นั้นแคบเกินไปสำหรับการจัดหมวดหมู่ของห้องสมุดที่มีหนังสือจำนวนมาก ดังนั้นจึงใช้ตัวอักษรโรมัน เพื่อจัดแบ่งหมวดหมู่ใหญ่ในครั้งแรกที่คิดระบบ โดยแบ่งออกเป็น 8 หมวดใหญ่ คือ

- A Works of reference and general works that include several of the following sections, and so could not go to any one
- B Philosophy and Religion
- E Biography
- F History and Geography and Travels
- H Social sciences

L Natural sciences and Arts

Y Language and Literature

YFFictions

ต่อมาได้มีการปรับปรุงแผนการจัดหมู่ครั้งที่ 2 เพิ่มเป็น 14 หมวดใหญ่ และเพิ่มเลขอารบิก 2 ตัว ต่อท้ายตัวอักษร และมีการปรับปรุงอีกหลายครั้ง การปรับปรุงครั้งที่ 3 ได้การปรับปรุงให้สมบูรณ์มากขึ้น มีการเพิ่มขยาย และยกเลิกหมวดหมู่บางหมวด ครั้งที่ 4 มีการแบ่งหมวดใหญ่ เป็น 12 หมวดใหญ่ และขยายหมวดย่อยเป็น 50 หมวดย่อย ครั้งที่ 5 มีการใช้อักษร 3 ตัว และ 4 ตัว แทนการแบ่งหมู่ย่อย การปรับปรุงครั้งที่ 6 ไม่มีเทคนิคอะไรใหม่ นอกจากการมีการเพิ่มขยายหมู่ใหญ่และหมู่ย่อย

การปรับปรุงครั้งที่ 7 ได้มีการจัดพิมพ์ออกเป็น 18 ตอน (parts) โดยมี วิลเลียม ปาร์เกอร์ คัตเตอร์ (William Parker Cutter) เป็นบรรณาธิการและรับผิดชอบปรับปรุงแก้ไข หลังจากที่ ชาร์ลส์ แอมมี คัตเตอร์ เสียชีวิต การปรับปรุงอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีที่จะช่วยสำหรับการจัดหมวดหมู่ แต่ก็ไม่ใช่ที่นิยมของห้องสมุดโดยทั่วไป มีห้องสมุดเพียง 67 แห่งในอเมริกา แคนาดา และอังกฤษ ที่เคยใช้ระบบขยายของคัตเตอร์ แต่ภายหลังก็ไม่ได้ใช้ อย่างไรก็ตามแนวคิดของระบบขยายของคัตเตอร์ เป็นแนวทางในการคิดระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Wynar 1992 : 384)

การแบ่งหมวดหมู่ของระบบ

- A General works
- B Philosophy
- BR Non-Judaeo-Christian religions
- C Judaism and Christianity
- D Ecclesiastical history
- E Biography
- F History
- G Geography
- H Social sciences

I	Sociology
J	Political science
K	Law
L	Natural science
M	Natural history
N	Botany
O	Zoology
Q	Medicine
R	Technology
S	Engineering
T	Manufactures and Handicrafts
U	Defensive and preservative arts
V	Athletic and recreative arts
W	Fine arts
X	Languages
Y	Literature
YF	Fiction
Z	Book arts

6. ระบบหัวเรื่องของบราวน์ (Brown's Subject Classification)

ระบบหัวเรื่องของบราวน์ คิดขึ้นโดย เจมส์ ดัฟฟ์ บราวน์ (James Duff Brown, 1864-1914) เขามีความเห็นว่ายังไม่มีระบบใดที่สามารถจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศที่ดีพอสำหรับห้องสมุดในประเทศไทย คริสต์ศักราช 1894 เจมส์ ดัฟฟ์ บราวน์ และ จอห์น เฮนรี ควินน์ (John Henry Quinn) ได้จัดพิมพ์คู่มือ ชื่อ Classification of Books for Libraries in which Readers are Allowed Access to Shelves และ คริสต์ศักราช 1898 เจมส์ ดัฟฟ์ บราวน์ ได้จัดพิมพ์คู่มือชื่อ Adjustable Classification ซึ่งสามารถที่จะเพิ่มหมู่ย่อย หรือเรื่อง

ได้ตามต้องการ แต่ไม่มีการจัดทำออกมา เนื่องจากมีรายละเอียดมากและได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คริสต์ศักราช 1906 ได้จัดพิมพ์คู่มือฉบับพิมพ์ครั้งแรก ชื่อ Subject Classification คริสต์ศักราช 1914 หลังจากที่ เจมส์ ดัฟฟ์ บราวน์ เสียชีวิตได้ไม่นาน ได้จัดพิมพ์ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 ออกมา และคริสต์ศักราช 1932 เจมส์ ดักลาส (James Douglas) ได้จัดพิมพ์ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3 ปรับปรุงใหม่และขยายเพิ่มเติม

ในเบื้องต้นระบบหัวข้อเรื่องของบราวน์ ได้แบ่งหมวดหมู่ออกเป็น 11 หมวดใหญ่ แยกเป็น 4 สาขาวิชา สัญลักษณ์ที่ใช้ในระยะแรก คือ ตัวอักษรโรมันตัวใหญ่ บางหมวดอาจใช้ตัวอักษรเป็นสัญลักษณ์มากกว่า 1 ตัว เพื่อให้สามารถครอบคลุมเนื้อหาโดยไม่ทำให้สัญลักษณ์ยาวเกินไป ได้แก่

A	Generalia	}	Matter and Force
B C D	Physical Science		
E F	Biological Science		
G H	Ethnological and Medical Science	}	Life
I	Economic Biology and Domestic Arts		
J K	Philosophy and Religion	}	Mind
L	Social and Political Science		
M	Language and Literature	}	Record
N	Literary forms		
O-W	History, Geography		
X	Biography		

หลังตัวอักษรจะตามด้วยตัวเลข 3 ตำแหน่ง เพื่อแสดงการแบ่งย่อย และ

ความสัมพันธ์ เช่น	D600	Metallurgy
	601	Smelting
	602	Blast Furnaces
	603	Open Hearth Furnaces
	604	Ores

โครงสร้างของระบบมีลักษณะเป็นทศนิยม แต่จะไม่แสดงจุดทศนิยม ในระบบสามารถเพิ่มเติมหัวเรื่องใหม่ๆ ได้เสมอ วิธีการสร้างเลขหมู่สามารถทำได้หลายวิธี เช่น เลขแสดงเขตภูมิศาสตร์จากหมวด O-W สามารถนำมาใส่เพิ่มกับหมวดหมู่อื่นได้ ถ้าต้องการ นอกจากนี้ยังมีตารางรูปแบบของงาน เพื่อใช้สำหรับการแบ่งย่อยในแต่ละ หัวเรื่อง เป็นต้น

ระบบหัวเรื่องของบราวน์ มีลักษณะคล้ายคลึงกับระบบเอ็กซ์แพนซีฟ คือ ไม่เป็นที่นิยมใช้ในห้องสมุดโดยทั่วไป มีการกระตุ้นให้มีการวิจัยและพัฒนาอย่างมาก ในประเทศอังกฤษเช่นเดียวกับระบบเอ็กซ์แพนซีฟ ที่ทำในอเมริกา แต่ทั้ง 2 ระบบก็ไม่เป็นที่ นิยมใช้

7. ระบบบรรณานุกรมของบริสส์ (Bliss's Bibliographic Classification)

ผู้คิดระบบนี้ คือ เฮนรี เอฟเวลิน บริสส์ (Henry Evelyn Bliss, 1870-1955) ซึ่งเป็นบรรณารักษ์ที่วิทยาลัยแห่งเมืองนิวยอร์ก (College of the City of New York) เขาได้ พยายามคิดแผนการจัดหมู่หนังสือขึ้นมาใช้เป็นครั้งแรกในห้องสมุดที่เขาทำงานอยู่

ระบบบรรณานุกรมของบริสส์ ใช้สัญลักษณ์เป็นอักษรโรมันตัวใหญ่ A-Z ผสมตัวเลข 1-9 ยกเว้น 0 (เนื่องจาก เลข 0 มีลักษณะคล้ายคลึงกับอักษรตัว O) และ เครื่องหมายจุดภาค (.) เป็นระบบที่รู้จักกันดีในประเทศเครือจักรภพอังกฤษมากกว่าใน สหรัฐอเมริกา มีการใช้ตารางประเภทต่างๆ เช่น ตารางลักษณะภูมิศาสตร์ การแบ่งย่อย ตามภาษา และตามระยะเวลาทางประวัติศาสตร์ ฯลฯ การแบ่งหมวดใหญ่ของระบบ มีดังนี้

A	Philosophy and Sciences
B	Physics
C	Chemistry
D	Astronomy, Geology, Geography, and Natural History
E	Biology
F	Botany
G	Zoology

H	Anthropology
I	Psychology
J	Education
K	Social Science
L	History
M	Europe
N	America
O	Australia, East Indies, Asia, Africa and Islands, Geography, ethnography and History
P	Religion, Theology and Ethics
Q	Applied Social Science and Ethics
R	Political Science
S	Jurisprudence and Law
T	Economics
U	Arts, Useful, Industrial Arts
V	Fine Arts and Arts of Expression, Recreation and Pastime
W	Philosophy : Linguistics, and Languages, other than Indo-European
X	Indo-European Philosophy, Languages and Literatures
Y	English, or other languages and literature ; and literature in general, Rhetoric, Oratory, Dramatics, etc.
Z	Bibliology, Bibliography and Libraries

8. ระบบโคลอน (Colon Classification)

ระบบโคลอน คิดขึ้นโดย แรังกานาธาน (Dr. Shiyali Ramamrita Ranganathan) ชาวอินเดีย แรังกานาธานได้รับการยกย่องเป็นบิดาแห่งวิชาบรรณารักษศาสตร์ของอินเดีย ปฏิบัติงานในตำแหน่งอาจารย์สอนวิชาคำนวณ ที่วิทยาลัยมัทราส ต่อมาได้รับแต่งตั้งให้เป็นบรรณารักษ์ของห้องสมุดวิทยาลัยมัทราส โดยไปศึกษาและฝึกงานที่หอสมุดแห่งชาติอังกฤษ (British Museum) และโรงเรียนบรรณารักษ์ ณ มหาวิทยาลัยลอนดอน (University of London School of Library Science) ประเทศอังกฤษ รวมทั้งริเริ่มสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยมัทราสเป็นแห่งแรกของอินเดีย แรังกานาธานได้เขียนหนังสือและบทความทางบรรณารักษ์เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังดำรงตำแหน่งนายกสมาคมห้องสมุดของอินเดีย นานถึง 10 ปี

ขณะที่ทำงาน แรังกานาธานได้คิดระบบการจัดหมู่หนังสือขึ้นใช้ที่ห้องสมุดที่เขาได้ทำงานอยู่ และตีพิมพ์ออกเผยแพร่เป็นครั้งแรกในคริสต์ศักราช 1933 โดยนำมาใช้จัดหมู่สิ่งพิมพ์ 2 ประเภท คือ หนังสือ และบันทึกรายงาน เป็นระบบที่ใช้อย่างแพร่หลายในอินเดีย และที่ห้องสมุดของวิทยาลัยคริสต (Christ's College) ในประเทศอังกฤษ

สัญลักษณ์ของระบบ เป็นสัญลักษณ์ผสม ประกอบด้วยตัวอักษรโรมัน ตัวใหญ่ อักษรกรีก เลขอารบิก เครื่องหมาย : (colon) และเครื่องหมายอื่นๆ เพื่อใช้ในการแบ่งย่อย และมีการแบ่งเนื้อหาในลักษณะที่คล้ายคลึงกับระบบอื่นๆ เช่น การแบ่งตามวิธีเขียนตามลำดับเหตุการณ์ ลักษณะของภาษา และสถานที่ภูมิศาสตร์ เป็นต้น

การแบ่งเนื้อหาของระบบ

Z	Generalia
1	Universal of Knowledge
2	Library Science
3	Book Science
4	Journalism
A	Natural Science
B	Mathematics

C	Physics
D	Engineering
E	Chemistry
F	Technology
G	Biology
H	Geology
HZ	Mining
I	Botany
J	Agriculture
K	Zoology
KZ	Animal Husbandry
L	Medicine
LZ	Pharmacognosy
M	Useful Arts
Δ	Spiritual Experience and Mysticism (Greek Letter Delta)
N	Fine Arts
O	Literature
P	Linguistics
Q	Religion
R	Philosophy
S	Psychology
Σ	Social Science (Greek letter Sigma)
T	Education
U	Geography
V	History
W	Political Science

X	Economics
Y	Sociology
YZ	Social Work
Z	Law

ระบบโคลอน เป็นระบบที่มีความยากและเนื้อหาเน้นสาขาวิชาทางด้านอินเดีย และตะวันออก ไม่เหมาะสมกับห้องสมุดทางตะวันตก จึงไม่เป็นที่นิยมใช้ และเป็นระบบที่เกิดขึ้นภายหลังระบบที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป

สรุป

ระบบการจัดหมู่หนังสือที่มีประสิทธิภาพ และเป็นที่นิยมใช้กันทั่วไปมีหลายระบบ ทั้งระบบที่เหมาะสมกับห้องสมุดขนาดใหญ่ ขนาดเล็ก และห้องสมุดเฉพาะสาขาวิชา แต่ทุกระบบจะมีหลักพื้นฐานในการจัดเก็บคือ จัดเก็บหนังสือที่มีเนื้อเรื่อง ประเภท และลักษณะคำประพันธ์แบบเดียวกันไว้ด้วยกัน โดยกำหนดสัญลักษณ์ขึ้นใช้แทน ระบบต่างๆ นี้เป็นที่นิยมใช้สำหรับการจัดหมู่หนังสือเท่านั้น ส่วนทรัพยากรสารสนเทศประเภทอื่นๆ เช่น วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร กฤตภาค และโสตทัศนวัสดุนั้น ห้องสมุดจะใช้ระบบจัดเก็บวิธีอื่น ซึ่งแล้วแต่ว่าจะพิจารณาเลือกใช้การจัดเก็บแบบใด

แบบฝึกหัด

จงตอบคำถามต่อไปนี้พอสังเขป

1. ระบบการจัดหมู่ส่วนใหญ่มีหลักพื้นฐานในการจัดหมู่อย่างไร
2. การจัดหมู่ระบบทศนิยมของดิวอี้ ต่างจากระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน อย่างไร
3. สัญลักษณ์ของการจัดหมู่ระบบใดบ้างที่เป็นสัญลักษณ์บริสุทธิ และมีลักษณะของสัญลักษณ์อย่างไร
4. ห้องสมุดที่เป็นสาขาทางการแพทย์สามารถใช้ระบบการจัดหมู่ระบบใดได้บ้าง
5. ห้องสมุดขนาดเล็กในประเทศไทยนิยมจัดหมู่หนังสือระบบใด
6. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทยนิยมจัดหมู่หนังสือระบบใด
7. ระบบทศนิยมสากล มีลักษณะการแบ่งหมวดหมู่คล้ายคลึงกับระบบใด และมีข้อแตกต่างกันอย่างไร
8. ระบบการจัดหมู่ระบบใดที่มีเนื้อหาของการแบ่งหมวดหมู่เน้นสาขาวิชาทางตะวันออก
9. ระบบ Cutter's Expansive Classification มีลักษณะคล้ายคลึงกับระบบการจัดหมู่ระบบใด และมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันอย่างไร
10. จงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการจัดหมู่หนังสือที่คิดว่าเป็นระบบที่เหมาะสมกับห้องสมุดในประเทศไทย